

Saue Vallavolikogu

OTSUS

Saue linn

29. mai 2025 nr 13

Arvamuse andmine Harju maakonna maavarade teemaplaneeringule ja selle KSH aruande eelnõule

1. ASJAOLUD

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM) edastas 31.03.2025 Saue Vallavalitsusele Harjumaakonna maavarade teemaplaneeringu ja selle KSH aruande eelnõu arvamuse avaldamiseks tähtajaga 14.05.2025 (kiri registreeritud Saue valla dokumendihaldussüsteemis nr 5-5/2926). Saue Vallavalitsus pikendas 30.04.2025 oma kirjaga nr 5-5/2926-1 vastamise tähtaega kuni 30.05.2025. MKM nõustus vastamistähtaja pikendamisega 06.05.2025 edastatud kirjas nr 13-2/1403-10 (registreeritud Saue valla dokumendihaldussüsteemis numbriga 5-5/2926-2).

2. ÕIGUSLIK ALUS

Planeerimisseaduse § 62 lõike 2 kohaselt avaliku väljapaneku jooksul on igal isikul õigus esitada maakonnaplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu kohta arvamust.

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 4 kohaselt on vallavolikogu kohaliku omavalitsusüksuse esinduskogu. Harjumaa maakonnaplaneering puudutab kogu Harju maakonda ruumilist arengut, maavarade kasutamist ja keskkonnamõju, mistõttu on oluline vallavolikogu esitaks oma arvamuse, mis peegeldab valla elanike huve ja vajadusi.

3. MUUDATUSETTEPANEKUD

3.1 Naistesoo ja Sõrve looduskaitsealast tulenevad piirangud:

Teemaplaneeringu rohevõrgustiku analüüsis (30.06.2024) puudub Saue valda jääv Naistesoo, sealne rohevõrgustik ning sellele lasuvad võimaliku kaevandustegevuse mõjud. KSH aruande eelnõus on Sõrve looduskaitseala (KLO1000758) mainitud (lk 63-64) ning põhjalikult kirjeldatud seal elupaiga leidnud linnu- ja loomariigi esindajad. Mõju prognoosina on välja toodud „*Kaevandusalade rajamine kaitseala ümber alandab tõenäoliselt põhjaveetasel suurel osal kaitsealast, muutes loodusmaastiku ja kooslused kuivemaks. Seega avalduvad alale tõenäoliselt olulised mõjud.*” - Saue Vallavolikogu hinnangul on nimetatud analüüs pealiskaudne ning lõpuni analüüsimata.

Eesti Geoloogiafondi aruandest „Harjumaa Harku lubjakivimaardla Naistesoo uuringuala geoloogiline uuring“ (töö nr EGF 7673) lähtub, et kogu Naistesoo uuringualal on turba paksus kuni 2,3 meetrini ning looduslik niiskus selles 88,5%. Uuringualal kasvab valdavalt madalsoomets ja keskosas siirdesoomets, mis ilmselgelt hävivad veerežiimi muutumisel. Lubjakivikarjääri rajamine otse märgala kõrvale mõjutab väga tugevalt koosluse edasist toimimist ja mitte lihtsalt ei kahjusta seda vaid suure tõenäosusega hävib kooslus täielikult. Juhime tähelepanu asjaolule, et käesoleval ajahetkel on 500 m mõjuala märgitud Naistesoo ja Sõrve looduskaitseala peale, mis tähendab, et just sinnani mõjud ulatuvad.

Peatükis 7.7.2 on ära märgitud, et „*Sootüüpidest on mõjudest rohkem ohustatud madalsood ja siirdesood, mis on reeglina põhjaveest ja selle tasemest otseselt sõltuvad.*” ning „*Soodele avalduvate oluliste mõjude ulatus jääb enamasti tõenäoliselt kaevandusaladest ca 300 m raadiusse...*”

Peatükkides 8.3 on välja toodud leevendusmeetmed „Pindala vähendamine võimaldab vähendada ka häiringuala ja vähendada mõjusid veerežiimile.“ ning „Puhvertsooni jätmise kaitstava ala ja kaevandusala vahele. Meetme eesmärgiks on kaitstavale alale avalduvate mõjude vähendamine, viies mõjuallika kaitstavast alast kaugemale. Puhvri jätmist saab rakendada juhul kui on vajalik veerežiimile avalduvate mõjude leevendamine olukorras kus kaevandamisega kaasnev põhjavee alanduslehter võib mõjutada veerežiimi muutuste suhtes tundlikke elupaigatüüpe (eelkõige soid või soometsi) või liike.“ On ilmselge et soosal tekib alanduslehter, kui lubjakivikarjäär (keskmise astanguga 12m) rajatakse täpselt soola piirile.

Eelnevalt tulenevalt teeme järgmised ettepanekud:

Ettepanek 3.1.1: Parandada kaardipilt – märkida Naistesoo asukohale samuti roheala.

Ettepanek 3.1.2: Analüüsida ja hinnata Naistesoo ning Sõrve looduskaitsealale kaevandustegevusest tulenevaid mõjusid ning nende ulatust.

Ettepanek 3.1.3: Kajastada mõjude leevendusmeetmed Naistesoo ning kogu Sõrve looduskaitsealale.

Ettepanek 3.1.4: Parandada vajadusel kaardirakendusel maardla perspektiivne piir Naistesoo ja Sõrve looduskaitseala piirist.

3.2 Saue valla üldplaneeringust tulenevad kitsendused:

Teemaplaneeringu kaardirakendusele on märgitud ala „Harku 1“ koosseisu Rehaka kinnistu (katastritunnusega 72701:001:0230) ja selle lähiala detailplaneering ning sellest ida suunas jäävad Otsa tee (katastritunnusega 72701:001:0659), Otsa tee 1 (katastritunnusega 72701:001:0653), Otsa tee 1a (katastritunnusega 72701:001:0658), Otsa tee 3 (katastritunnusega 72701:001:0654), Otsa tee 5 (katastritunnusega 72701:001:0655), Otsa tee 7 (katastritunnusega 72701:001:0657), Tammi tee 61 (katastritunnusega 72701:001:0656) ja Serva (katastritunnusega 72701:001:0323) kinnistud. Juhime tähelepanu Saue valla üldplaneeringust tulenevatele kitsendustele, mis näeb ette sellel alal tiheasumi ning täiendavalt on sinna kehtestatud kaks detailplaneeringut (Saue Vallavalitsuse 04.03.2020 korraldus nr 248 „Vatsla küla Rehaka kinnistu ja lähiala detailplaneeringu kehtestamine“ ning 08.05.2007 korraldus nr 377 „Saue valla Vatsla küla Otsa ja Serva kinnistu detailplaneeringu kehtestamine“).

Sellest tulenevalt teeme järgmise ettepaneku:

Ettepanek 3.2.1: Palume teemaplaneeringu kaardirakenduse alt „Harku 1“ välja jätta järgnevad alad - Rehaka, Otsa tee, Otsa tee 1, Otsa tee 1a, Otsa tee 3, Otsa tee 5, Otsa tee 7, Tammi tee 61 ja Serva kinnistud.

Hetkeseisuga on maavarade kaardirakendusel arvestatud iga kaardile märgitud üksikelumuga, kuid ei ole kontrollitud nende hoonete kasutatavust. Saue Vallavalitsus tegi rahvastikuregistri päringu 07.05.2025, millest selgus, et Vatsla külas Põldmäe tee 11 kinnistule (katastritunnusega 72701:001:0127) ei ole registreeritud ühtki püsivat elanikku. 12.05.2025 teostatud paikvaatlusel tuvastati, et hoone on elamiskõlbmatu ega ole kasutuses. Seega on riigi huviga alale „Harku 1“ lähim igapäevases kasutuses olev elamu Saue vallas Vatsla külas Põldmäe tee 9 kinnistu (katastritunnusega 72701:001:0174). Põldmäe tee 11 kinnistul on küll olemas olemasolevast hoonest tulenevalt ehitusõigus, kuid kuna tegemist on üksikelumuga, siis saaks vahekaugust perspektiivsest karjäärist vähendada kuni 250 meetrini. Tuginedes eelnevale, saab muuta kaardirakendust laiendades ala „Harku 1“ kagu suunal veel ligikaudu 200 m ning seeläbi vähendada ka Naistesoo ning Sõrve looduskaitsealale langevaid häiringuid (tuginedes ettepanekutele punktis 1).

Sellest tulenevalt teeme järgmised ettepanekud:

Ettepanek 3.2.2: Muuta Harju maakonna maavarade teemaplaneeringu kaardirakendust vastavalt teemaplaneeringus ettenähtud kaugustele ning Põldmäe tee 11 üksikelumust määrata perspektiivse karjääri kaugus 250 meetrit.

Ettepanek 3.2.3: Riigi huviga alade vahetusläheduses tuleks kontrollida üle iga kinnistu tegelik kasutus, et välistada riigi huviga aladele langevaid asjatuid kitsendusi.

Samas juhib Saue Vallavolikogu tähelepanu asjaolule, et Põldmäe tee 11 kinnistule on 03.09.2024 väljastatud ehitusluba (nr 2412271/06250) päikeseelektrijaama rajamiseks. Päikeseelektrijaama ehituseks väljastatud loa tingimuseks on: kui tulevikus väljastatakse samale maa-alale maavara kaevandamise luba, siis on kohustus kinnistu igakordsel omanikul park lammutada/demonteerida.

Ettepanek 3.2.4: Palume fikseerida Harjuma maavarade teemaplaneeringus, et ala „Harku 1“ on võimalik kaevandusalana kasutusele võtta vaid juhul, kui karjäärist väljavedu toimub mööda Tammi teed (nr 1980003), et vähendada kaevandustegevusega kaasnevaid häiringuid Saue vallas asuvale Vatsla küla tiheasumile.

Lisaks annab Saue Vallavolikogu teada, et Harjuma maavarade teemaplaneeringu koosseisu on arvestatud Saue vallas Hüüru külas asuv Mäe kinnistu (katastritunnusega 72701:001:0860), millel on Saue Vallavolikogu poolt 28.06.2001 kehtestatud detailplaneering otsusega nr 108. Detailplaneering näeb ette kinnistu kruntideks jagamise (2 väiksemat elamumaa krunti, tootmismaa ning nende varustamiseks vajalikud iseseisvate kruntidena puurkaev ja tuletõrjeveetiik. Lisaks on kinnistu osaliselt määratud Saue valla üldplaneeringuga tiheasustusalaks.

3.3 Muud täiendavad tähelepanekud:

Harju maavarade ülevaade kaevanduslubadest „Mõjuallikad kaevanduslubade kaupa“ (Lisa 5.1) ei ole Saue Vallavolikogu hinnangul ülevaatlik, sest tegemist ei ole kõigi kehtivate lubadega Eestis ja Harjumaal (tabelis on esitatud 79 karjääri üle Eesti). Samuti oleme seisukohal, et tegemist ei ole ka olulisemate mõjudega lubadega. Näiteks Saue vallast ei ole valimis esitatud mitte ühtki karjääri, kuigi Eesti üks suurimaid lubjakivikarjääre asub just Saue vallas. Lisaks on jäetud välja ka kõik teised Eesti suurimad lubjakivikarjäärid (nt Vao ja Vasalemma). Analüüsis on esitatud kõigest 8 lubja- ja dolokivikarjääri. Seevastu kruusa- ja liivakarjääre on valimis 40, millede kaevandamismõjud on valdavalt sarnased ning mõjud elu- ja looduskeskkonnale märgatavalt väiksemad lubjakivide omast. Suurimad lubjakivikarjäärid on just need, mis asuvad oluliste taristuobjektide vahetusläheduses ning seetõttu mõjutavad väga tugevalt sealset elu- ja looduskeskkonda, millega nimetatud dokumendis ei ole arvestatud.

Sellest tulenevalt teeme järgmised ettepanekud:

Ettepanek 3.3.1: Selgitada täiendavalt, kuidas on tekkinud valim KSH aruande eelnõu lisasse 5.1 „Mõjuallikad kaevanduslubade kaupa“ ning miks on jäetud Eesti suurimad lubjakivikarjäärid valimist välja.

Ettepanek 3.3.2: Täiendada valimit Eesti suurimate lubjakivikarjääridega (Harku, Vao, Vasalemma) ning analüüsida nende mõjusid elu- ja looduskeskkonnale.

Majandus- ja taristuministri 08.03.2023 käskkirjaga nr 42 on kinnitatud „Ehitusmaavarade varustuskindluse hindamise kava“, mis kajastab, et Saue vallas Harku maardlas on kõrgemargilise ehituslubjakivi varu - 4810,6 tuh m³, mida on võimalik kasutusele võtta lähiaastatel ja esmajärjekorras. Maavarade teemaplaneeringu kaardirakendusel on samad alad märgitud kõrge riigi huviga aladeks „Harku 3“ ja „Harku 4“. Välistamaks olukorda, kus Vatsla küla tiheasum jääb kahe massiivse ja töötava karjääri vahelisele alale, on oluline, et kaevandustegevus ei toimuks kõigil aladel korraga.

Sellest tulenevalt teeme järgmised ettepanekud:

Ettepanek 3.3.3: Määrata ära alade kaevandamise tähtsuse järjekord, mis näeb ette esmalt alade „Harku 3“ ja „Harku 4“ ammendumiseni kaevandamise.

Ettepanek 3.3.4: Luua teemaplaneeringu juurde konkreetne metoodika, mis näeb ette alade kasutuselevõtmise prioriteetsuse lähtudes elamualade lähedusest ning vältimaks olukordi, kus mõni asum jääb mitme kaevanduse mõjualasse.

Ettepanek 3.3.5: Loodav metoodika peab teiste seas hõlmama endas rikutud ala taastamise punkte, mis tagab kas või osaliselt rikutud ala korrastamise enne uue ala kasutuselevõttu.

Teemaplaneeringu kaardirakendusel on ala „Harku 3“ põhja poolne maardlaala ebamäärase kujuga ega ole sirgjooneliselt paralleelselt Tammi teega (katastritunnusega 19814:001:0581). „Harku 3“ alast on välja jäetud nimeta märgala (ETAK koodiga 1979631), kuid selle kohta puudub seletuskirjas põhjendus.

Sellest tulenevalt teeme järgmise ettepaneku:

Ettepanek 3.3.6: Palume „Harku 3“ ala peale jääv nimeta märgala (ETAK koodiga 1979631) alla jääv ala arvestada teemaplaneeringu koosseisu.

Saue vallas Hüüru külas Tammi tee 15 (katastritunnusega 72701:001:0139) jääv elamu on muutunud karjääri töötamise aja jooksul elamiskõlbmatuks ning Saue Vallavalitsus on korduvalt juhtinud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tähelepanu nimetatud kinnistule (Saue Vallavalitsuse 29.09.2023 kiri nr 5-8/2158-10) paludes langetada otsus nimetatud kinnistu omandiküsimuses, kuid vastust nimetatud kirjale ei ole tänase päevani laekunud.

Lisaks on kõrgemargilise ehituskivi olemasolu tõendatud ka Tammi tee kinnistu piirides ning sellest põhja suunas jääval alal Harku vallas Laabi külas maardlaplokil nr 3. Nimetatud maardlaploki on sisse arvestatud Maa-ameti maardlate kaardirakenduse järgi ka Tammi tee 15 kinnistu. Varu nimetatud plokis kokku on 1090 tuh m³.

Sellest tulenevalt teeme järgmise ettepaneku:

Ettepanek 3.3.7: Arvestada teemaplaneeringu koosseisu kõrgendatud huviga alade hulka ka Harku maardla plokk nr 3.

Ettepanek 3.3.8: Lahendada käesoleva menetluse raames Tammi tee 15 kinnistu omandiküsimus, arvestada see teemaplaneeringu koosseisu, kui kõrgendatud riigi huviga ala.

4. OTSUSTUS

Saue Vallavolikogu on tutvunud Harju maakonna maavarade teemaplaneeringu ja selle keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruande eelnõuga ja planeerimiseseaduse § 62 lõike 2 alusel teeb järgmised muudatusettepanekud, Saue Vallavolikogu

otsustab:

1. Teha täiendavad ettepanekud Harju maakonna maavarade teemaplaneeringule ning sellele koostatud KSH aruande eelnõule:
 - 1) Parandada kaardipilt – märkida Naistesoo asukohale samuti roheala.
 - 2) Analüüsida ja hinnata Naistesoole ning Sõrve looduskaitsealale kaevandustegevusest tulenevaid mõjusid ning nende ulatust.
 - 3) Kajastada mõjude leevendusmeetmed Naistesoole ning kogu Sõrve looduskaitsealale.
 - 4) Parandada vajadusel kaardirakendusel maardla perspektiivne piir Naistesoo ja Sõrve looduskaitseala piirist.
 - 5) Palume teemaplaneeringu kaardirakenduse alalt „Harku 1“ välja jätta järgnevad alad - Rehaka, Otsa tee, Otsa tee 1, Otsa tee 1a, Otsa tee 3, Otsa tee 5, Otsa tee 7, Tammi tee 61 ja Serva kinnistud.
 - 6) Muuta Harju maakonna maavarade teemaplaneeringu kaardirakendust vastavalt teemaplaneeringus ettenähtud kaugustele ning Põldmäe tee 11 üksikelamust määrata perspektiivse karjääri kaugus 250 meetrit.
 - 7) Riigi huviga alade vahetusläheduses tuleks kontrollida üle iga kinnistu tegelik kasutus, et vältida riigi huviga aladele langevaid asjatuid kitsendusi.
 - 8) Palume fikseerida Harjumaa maavarade teemaplaneeringus, et ala „Harku 1“ on võimalik kaevandusalana kasutusele võtta vaid juhul, kui karjäärist väljavedu toimub mööda Tammi teed (nr 1980003), et vähendada kaevandustegevusega kaasnevaid häiringuid Saue vallas asuvale Vatsla küla tiheasumile.
 - 9) Selgitada täiendavalt, kuidas on tekkinud valim KSH aruande eelnõu lisasse 5.1 „Mõjuallikad kaevanduslubade kaupa“ ning miks on jäetud Eesti suurimad lubjakivikarjäärid valimist välja.

- 10) Täiendada valimit Eesti suurimate lubjakivikarjääridega (Harku, Vao, Vasalemma) ning analüüsida nende mõjusid elu- ja looduskeskkonnale.
 - 11) Määrata ära alade kaevandamise tähtsuse järjekord, mis näeb ette esmalt alade „Harku 3“ ja „Harku 4“ ammendumiseni kaevandamise.
 - 12) Luua teemaplaneeringu juurde konkreetne metoodika, mis näeb ette alade kasutuselevõtmise prioriteetsuse lähtudes elamualade lähedusest ning vältimaks olukordi, kus mõni asum jääb mitme kaevanduse mõjualasse.
 - 13) Loodav metoodika peab teiste seas hõlmama endas rikutud ala taastamise punkte, mis tagab kas või osaliselt rikutud ala korrastamise enne uue ala kasutuselevõttu.
 - 14) Palume „Harku 3“ ala peale jääv nimeta märgala (ETAK koodiga 1979631) alla jääv ala arvestada teemaplaneeringu koosseisu.
 - 15) Arvestada teemaplaneeringu koosseisu kõrgendatud huviga alade hulka ka Harku maardla plokk nr 3.
 - 16) Lahendada käesoleva menetluse raames Tammi tee 15 kinnistu omandiküsimus, arvestada see teemaplaneeringu koosseisu, kui kõrgendatud riigi huviga ala.
2. Otsus jõustub teatavakstegemisest.

(allkirjastatud digitaalselt)

Eero Kaljuste

vallavolikogu aseesimees

vallavolikogu esimehe ülesannetes